

Beginnend *Bijbellezen*

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

16. Isaäk, Rebekka, Esau en Jakob

Lezen: Genesis 25:19-34 en Genesis 26

De geboorte van Jakob en Esau

Isaäk was al veertig jaar toen hij trouwde met Rebekka. God had zijn vader Abraham veel nakomelingen beloofd, maar Rebekka kon geen kinderen krijgen. Pas na 20 jaar verhoorde God de gebeden van Isaäk en raakte Rebekka eindelijk in verwachting. In de loop van de zwangerschap werd het nogal onrustig in haar buik. Ze had zoveel pijn dat ze liever wilde sterven. Gelukkig deed ze geen domme dingen, maar ging ze in gebed tot God. Hij vertelde haar wat er aan de hand was: "Twee volken zijn er in je schoot, volken die uiteengaan nog voor je hebt gebaard. Het ene zal machtiger zijn dan het andere, de oudste zal de jongste dienen." Dat was er dus aan de hand: ze zou een tweeling krijgen. Kennelijk hadden ze het in haar buik al aan de stok en vochten ze om 'het beste plekje'.

Bij de geboorte gebeurde er iets merkwaardigs. Er kan natuurlijk maar één baby tegelijk geboren worden. Het 'gevecht' in Rebekka's buik leek te gaan om wie het eerst geboren zou worden. Het eerste kind was een wel heel opvallende jongen: "rossig en helemaal behaard, alsof het een haren mantel aanhad." Daarom noemden Isaäk en Rebekka hem Esau. De tweede hield met zijn handje het voetje van de eerste vast. Hij leek ook helemaal niet op zijn broertje. Ze noemden hem Jakob. In die naam zit 'ja' of 'jah', waarmee God wordt bedoeld. De naam betekent mogelijk 'God zal beschermen'. Als dat klopt zegt het iets over het geloof in wat God had gezegd: dat de oudste (Esau) de jongste (Jakob) zou dienen. Iets wat je bij het zien van de twee baby's totaal niet zou verwachten.

Jakob en Esau groeien op

De Bijbel vertelt niet alles. Soms moet je er wat voor doen om meer te weten te komen. Zo kun je je afvragen of Abraham nog heeft meegemaakt dat God Zijn belofte waarmaakte, door hem (veel) nakomelingen te geven. Dan moet je wat rekenen met alle informatie over de leeftijden van Abraham en Isaäk; en dan zie je dat Abraham zijn kleinzoons Esau en Jakob nog 15 jaar heeft zien worden. Probeer het zelf eens uit te zoeken met hulp van de hoofdstukken 21 en 25 (en lees daarna ook Hebréeën 11:9).

Ook Abraham zal het grote verschil tussen de jongens hebben opgemerkt. Niet alleen wat hun uiterlijk, maar ook wat hun karakter betreft. Isaäk zal zijn vader ook wel hebben verteld wat God had gezegd over de jongens. Jakob was dus de 'zoon van de belofte' van Isaäk, zoals Isaäk dat was van Abraham. Jakob zal dan ook 'de lieveling' zijn geweest van zijn grootvader, net als van zijn moeder trouwens. Dat lag wat anders bij Isaäk. We zeggen wel eens dat de liefde van veel mensen door de maag gaat. Ze komen graag bij iemand omdat die zo lekker kookt; en die heeft dan een streepje voor op anderen. Dit was ook zo bij de familie Isaäk. De Bijbel vertelt: "Toen de jongens opgegroeid waren, werd Esau een uitstekend jager, iemand die altijd buiten was, terwijl Jakob een rustig man was, die het liefst bij de tenten bleef. Isaäk was zeer op Esau gesteld want hij at graag wildbraad, maar Rebekka hield meer van Jakob". Was Isaäk vergeten wat God had gezegd over Zijn voorkeur voor Jakob?

Het hoorde allemaal bij het voortdurende 'gevecht' om de eerste plaats. Esau probeerde die plaats te krijgen door zijn vader te plezieren met het eten waar hij zo van hield. Daarvoor moest hij geweld gebruiken door het doden van dieren. Hij zag dat zijn vader hem meer liefhad dan Jakob en maakte zich nergens zorgen over. Jakob wachtte zijn kansen af en was bereid daarvoor list en bedrog te gebruiken.

Esau verkoopt zijn eerstgeboorterecht

Dat Jakob een huiselijk man was is ook te zien in dat hij kookte. Het zou ons niet moeten verbazen als dat vegetarisch was. Rebekka en Jakob hielden niet van de slachtpartijen met het wild waar Esau zo dol op was. Op een dag is Jakob bezig linzensoep te koken. Misschien is zijn moeder net klaar met brood bakken. De heerlijke geur dringt door tot de neus van Esau, die totaal uitgeput terugkomt van de jacht. "Gauw, geef me wat van dat rode dat je daar kookt, ik ben doodmoe" zegt hij tegen Jakob. "Pas als jij me je eerstgeboorterecht verkoopt", antwoordt die onmiddellijk. "Man ik sterf van de honger, wat moet ik dan met dat eerstgeboorterecht?" Jakob bedenkt zich geen moment: "Zweer het me nu meteen". En dat doet Esau... Zo 'verkoop' hij zijn eerstgeboorterecht voor een stuk brood en wat linzensoep. Hij eet het snel op en gaat er meteen weer vandoor. Waarschijnlijk om het gevangen wild te braden voor zijn vader. Hij haalt dus zijn schouders op voor het eerstgeboorterecht. Een schrijver van een brief in het Nieuwe Testament zegt dat een volgeling van Jezus Christus niet onverschillig mag zijn. Als voorbeeld van onverschilligheid geeft hij wat Esau deed: voor één maaltijd zijn eerstgeboorterecht verkopen.

Wat was daar zo erg aan? Het kan toch zijn dat hij niet zat te wachten op een 'erfenis'; dat hij tevreden was met wat de jacht hem opleverde? Ja, dat zou kunnen; maar zijn onverschilligheid tegenover 'de erfenis' ging wel veel verder dan dat. Wat hij zei en deed liet zien wie hij was: een mens die leefde voor het moment, het nu. Als ik het nu maar heb; morgen zien we

wel weer. Zo'n mens heeft meestal ook weinig behoefte aan een God die hem geeft wat hij nodig heeft. Hij neemt het gewoon, veegt zijn mond af en gaat verder met waar hij mee bezig was. Maar het eerstgeboorterecht hield meer dan aardse dingen in. De zoon die het eerst geboren werd kreeg een dubbel deel van de familie-erfenis, dus van alles wat de gestorven vader bezat. Verder werd hij het hoofd van de familie, en kreeg hij het bestuur over hen en het familiebezit. Tot zover 'het aardse'. Veel belangrijker was 'de hemelse erfenis': de eerstgeborene uit de lijn van Abraham en Isaäk werd de erfgenaam van de beloften die God aan Abraham gaf, en zou een voorvader van de Messias zijn. Hierdoor kwam ook het bestuur over de familie in een ander daglicht te staan; want dat zou gericht moeten zijn op wat in de Bijbel wordt genoemd: 'wandelen met God'. Door zijn eerstgeboorterecht te verkopen gaf hij aan dat dit weinig waarde voor hem had. Althans voor dat moment; want toen Isaäk dacht dat hij ging sterven, en Esau de zegen van het eerstgeboorterecht echt niet van hem kreeg, kwamen er krokodillentranen; en toen dat niet hielp besloot hij dat Jakob dan maar zijn volgende jachttrofee moest worden, zodat hij via een omweg alsnog de eerstgeborene zou zijn. Maar dat komt nog.

Esau liet nog op een andere manier zien hoe weinig hij gaf om de bijzondere roeping van Abraham en wat God hem beloofde. Zoals we zagen mocht Isaäk niet trouwen met een Kanaänitische vrouw. Abraham had zijn dienaar gezegd: "Je moet mij zweren dat je voor mijn zoon geen vrouw zult zoeken uit de meisjes van Kanaän waar ik woon, maar je zult gaan naar mijn land en familie, om daar een vrouw voor mijn zoon Isaäk te vinden." Maar tot verdriet van zijn ouders trouwde Esau met twee heidense meisjes; en "deze vrouwen waren een kwelling voor Isaäk en Rebekka."

Hongersnood

Misschien weet je nog dat er, nadat Abraham naar het hem door God beloofde land was getrokken, hongersnood in Kanaän kwam. Abraham en zijn vrouw Sara gingen toen naar Egypte, waar nog wel genoeg koren was. Ook tijdens het leven van Isaäk brak hongersnood uit. De Bijbel vertelt ons niet wanneer dat was. Hij was al wel getrouwd met Rebekka, maar of Esau en Jakob al geboren waren staat er niet bij. Isaäk was, net als zijn vader eerder, van plan naar Egypte te gaan om in leven te blijven. Maar onderweg verscheen hem een engel, die hem in de naam van de Heer zei dat hij niet verder moest reizen, maar blijven waar hij op dat moment was: de stad Gerar in het land van de Filistijnen. Als Isaäk dat zou doen beloofde God hem te beschermen en te zegenen. Ook zei God tegen Isaäk dat Zijn beloften aan Abraham ook voor hem waren, omdat Hij trouw wilde zijn aan Zijn vriend Abraham. Isaäk zou met zijn vader het land (eigenlijk de aarde) erven en een groot volk worden. Alle volken zouden daarom wensen net zo gezegend te worden als de nakomelingen van Isaäk. Maar hij moest dan wel net zo gehoorzaam zijn als zijn vader.

Maar ondanks dat God hem beloofde te beschermen, was Isaäk toch bang in Gerar. Rebekka was een heel mooie vrouw, en evenals eerder zijn vader Abraham was hij bang dat de koning of een andere man hem zou vermoorden om Rebekka. Daarom vertelde hij dezelfde leugen: Rebekka is zijn zus. Maar dat redde misschien zijn leven, maar Rebekka liep des te meer gevaar. Dit is typisch een zelfzuchtige leugen. Gelukkig zag de koning van Gerar 'toevallig' dat Isaäk en Rebekka elkaar innig aan het zoenen waren. De koning riep hem bij zich en vroeg hem waarom hij gelogen had; en toen moest hij toegeven: "Ik dacht; zo kan ik voorkomen dat ik om haar mijn leven verlies." Gelukkig liet de koning bevelen dat niemand Isaäk en Rebekka iets mocht aandoen; hierop zou de doodstraf staan.

Isaäk en Rebekka mochten bij de Filistijnen van Gerar blijven wonen. De zegen van God was te zien in het snel groeien van de kudden schapen, geiten en runderen van Isaäk, en de grote graanoogst die hij binnenhaalde. Dat had gevolgen: "Hij werd rijker en rijker, schatrijk werd hij ... En de Filistijnen werden jaloers op hem". Jaloersheid heeft de nakomelingen van Abraham, Isaäk en Jakob sinds die dag steeds achtervolgd. Hun succes en rijkdom heeft altijd de aandacht getrokken en geleid tot onteigeningen, verbanningen en uitroeiingen. En die gaan nog altijd door. Dan hier, dan daar; niet altijd zichtbaar, maar altijd aanwezig en aan het daglicht komend als er weer een zondebok nodig is. Voor mens en dier is water onmisbaar, zeker als je zoveel vee hebt als Isaäk. De mannen van Gerar toonden hun jaloersheid door de waterputten, die Abraham had laten graven toen hij daar verbleef, dicht te gooien met zand. Het kwam zover dat de koning mee ging doen, en zei: "U kunt maar beter bij ons weggaan, u bent veel te machtig voor ons geworden". Isaäk was zo wijs te vertrekken, maar bleef wel in de buurt. Hij maakte de dichtgegooide waterputten weer open en groef nog meer putten. Maar dat was tegen de zin van de herders uit Gerar. Misschien wisten ze toen al dat er ondergrondse stromen waren en dat, als je een nieuwe put groef, een andere put dan geen of minder water gaf. Na een aantal putten, en evenzoveel ruzies, ging Isaäk wat verder weg een put graven. Daar maakten de Filistijnen geen ruzie meer over. Die put noemde hij Rechobot, want zei hij: 'de Heer heeft ons ruimte gegeven om ons uit te breiden'. Later trok hij door naar het uiterste puntje van het beloofde land. Daar sprak de Heer weer met hem, en herhaalde Zijn eerder gegeven beloften. Isaäk bouwde toen een altaar voor de Heer om Hem bij offers aan te roepen. De waterput die zij daar groeven noemde hij Seba. De plaats die daar ontstond werd daarnaar genoemd: Berseba.

De koning van Gerar kwam zelf naar Berseba om een verbond met Isaäk te sluiten. Toen Isaäk vroeg waarom hij dat wilde, omdat de koning hem zelf weggestuurd had, gaf de koning aan dat zij eigenlijk bang voor Isaäk waren: "Laten we afspreken dat u ons geen kwaad zult doen". Zij sloten inderdaad een verbond "en gingen in vrede uiteen".

J.K.D.